

Zprávy / Reports

Odešla legenda, odešel František Vrhel

ROBIN PĚNIČKA

Ústav antropologie, Masarykova univerzita

„... když umře přítel, blízký člověk, jako by slunce přišlo o paprsek, jako by ho „kdo“ nemilosrdně vyškubnul. Pak jsme ponořeni do smutku, ne však do tmy. Vzdálený Blízký dostává naopak zřetelnější podobu. Akorát paprsek už nehřeje, zato vzpomínka ano.“

Jaroslav Malina

Ve věku 80 let opustila svět legenda českých humanitních a společenských věd docent PhDr. František Vrhel, CSc. (28. 5. 1943 – 16. 6. 2023). Byl jednou z nejvýraznějších a nejexcentričtějších osobností, který celý svůj profesní život zasvětil Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde se zasloužil o rozvoj etnologie a obecné antropologie v Československu a následně v České republice devadesátých let 20. a prvních let 21. století.

S prostředím Filozofické fakulty UK spojil nejen svůj profesní život, ale byl s ní i citově propojen. Po ukončení studia románské filologie a rusistiky v roce 1967 zde začal působit jako odborný asistent Střediska iberoamerických studií a od roku 1978 i jako vědecký pracovník tehdejší Katedry etnografie a folkloristiky, kde se věnoval antropologickým tématům vycházejícím z lingvistických postupů.

Svým postojem ke zkoumané problematice i celospolečenským jevům se stal jedním z nositelů liberálního a emancipačního ducha porevolučního období v tehdejší Československu, kdy se mu jako vedoucímu katedry etnologie po roce 1989 podařilo proměnit toto kostrbaté a v mnoha aspektech „zamrzlé“ pracoviště v moderní dynamickou a internacionalizovanou akademickou arénu. Díky svým zahraničním stykům se mu podařilo nejen modernizovat akademickou i terénní etnologii, ale snažil se prosadit při studiu člověka vlastní vizi etnologie, jak připomíná doc. Petr Janeček, jako oboru „areálově zaměřeného na synergickou trojjedinost přístupů globální sociální a kulturní antropologie, evropské etnologie a komparativní folkloristiky.“

Významné pro rozvoj moderní české antropologie bylo dlouholeté působení Františka Vrhela ve funkci děkana Fi-

František Vrhel (1943-2023) při jedné ze svých přednášek. Foto. Archiv J. Maliny.

lozofické fakulty UK a vedoucího Ústavu etnologie FF UK, kdy se mu podařilo úspěšně rozvíjet nejen evropskou etnologii a lingvistiku, ale také spoustu dalších blízkých i vzdálenějších oborů. František Vrhel měl ve svém vědeckém oku nespočet antropologických témat: od studia chaosu, sexuality až po lingvistickou podstatu člověka a kultury. Ačkoliv nebyl vystudovaným antropologem a vždy se pohyboval spíše v etnologických kruzích, úspěšně se do antropologie inicioval a významně se podílel na rozvoji široce rozkročené antropologie zahrnující českou etnografii a historii, včetně významného

podílu folkloru, který považoval při studiu kultury za velmi důležitý. Se svými kolegy a dalšími spolupracovníky se podílel také na rozvoji etnicity a etnologie areálů. Při své vědecké, popularizační i pedagogické praxi uplatňoval své zkušenosti z nespočetných badatelských pobytů v zahraničí (například Mexiko, Peru, Španělsko, USA ad.), ale i z neuvěřitelné znalosti mezinárodní odborné literatury, jež promítal do své pedagogické, vědecké, editorské a překladatelské činnosti, spjaté především s dílem Jorge Luise Borgese (1899-1986) a Clauda Lévi-Strausse (1908-2009).

Úspěšné a žádané byly jeho domácí i zahraniční přednášky. Během svého života přednášel prakticky po celém světě. Namátkou lze jmenovat univerzity v Kanadě, Španělsku, Mexiku, Francii či na Slovensku a v Polsku, kde působil řadu let. Úspěšné byly také jeho organizační schopnosti, kdy sám organizoval nebo se spolupodílel na přípravě mnoha konferencí zaměřených na různá témata.

František Vrhel spolupracoval s mnoha domácími a zahraničními antropologickými pracovišti. Ze spolupráce s Ústa-

vem antropologie Přírodovědecké fakulty MU vzešlo několik publikací. Cenné jsou jeho učební texty zabývající se socio-kulturním hlediskem lidské sexuality (*Antropologie sexuality: Sociokulturní hledisko*, 2002) či přehled literatury původních (předkolumbovských) etnik Ameriky (*Předkolumbovské literatury: Témata, problémy, dějiny*, 2003). Významná byla také úspěšná spolupráce s Jaroslavem Malinou při přípravě antropologického slovníku, *Kruhu prstenu: Světových dějin sexuality, erotiky a lásky od počátků do současnosti v reálném životě, krásné literatuře, výtvarném umění a dílech českých malířů a sochařů inspirovaných obsahem této knihy* (2007) a *Encyklopedie antropologie* (2009, 2011), kam přispěl několika odbornými hesly z oboru iberoamerikanistiky, sexuality, lingvistické antropologie, etnologie a folkloru.

František Vrhel byl oblíben u svých kolegů, blízkých přátel i vzdálenějších známých. Obdivovali jej i studenti, kterým přednášel do posledních dnů, které přerušila až nemoc a nenadálý skon. Vzpomínat na něj budou dlouho jistě všichni jeho blízcí, přátelé, známí i současní a bývalí studenti.

